

לכבוד,

היועץ המשפטי לממשלה
ד"ר אביחי מנדלבלית
משרד המשפטים

שר הבריאות
הרב יעקב ליצמן, ח"כ
משרד הבריאות

השר לביטחון פנים
ח"כ גלעד ארדן
המשרד לביטחון פנים

ראש הממשלה
ח"כ בנימין נתניהו
משרד ראש הממשלה

אדונים נכבדים

שלום רב,

הנדון: תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020;

הגבלות ביישוב שמרבית תושביו מוסלמים

בעניין שבנדון הריני לפנות אליכם בשם הפורום הכלכלי הערבי (ע"ר)¹ ובשם האזרחים ובעלי העסקים הערביים במדינה בכלל ובפרט אלו שהם חברי הפורום הכלכלי הערבי, כלהלן:

1. ביום 22.4.2020 אישרה הממשלה תיקון מס' 7 לתקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020 (להלן: "תקנות שעת חירום"), ובו נוספה תקנה 5(ג) לתקנת הגבלת פעילות מסחר, בילוי ופנאי, שאלה הוראותיה:

"על אף האמור בתקנת משנה (ב), ביישוב שמרבית תושביו מוסלמים וכן באזור בירושלים המסומן במפה שבתוספת השלישית, לא יפעיל אדם מקום, עסק או חנות כמפורט בתקנת משנה (ב)(1) עד (2) (א) בדרך של פתיחתם לציבור החל משעה 18:00 ועד 3:00 למחרת היום, למעט בית מרקחת ובכפוף לאמור בתקנת משנה (ב)(2); אדם רשאי להפעיל מקום, עסק או חנות כאמור בהזמנה מראש באמצעות טלפון או המרשתת (אינטרנט), בשירות משלוחים בלבד ובלא איסוף מהמקום, מהעסק או מהחנות כאמור."

2. בשלב זה, מועד תחילת תחולתן של הוראות תקנה 5(ג) לתקנות שעת החירום היה ביום 23.4.2020 ותוקפן הוגבל עד ליום 3.5.2020. הנחתנו היא, כי תוקפה של התקנה האמורה הוגבל עד למועד האמור במטרה לשוב ולבחון את אפקטיביות, יעילות ומידת התאמת הוראותיה לקראת אותו מועד. זאת במטרה לערוך עליהן תיקונים נדרשים ככל שנדרש (ואכן נדרש), להמשך תקופת חודש הרמדאן.

מכאן פנייתנו אליכם שמטרתה להשמיע את קולו המקצועי של הפורום הכלכלי הערבי וקולו של ציבור בעלי העסקים הערביים – קטנים, בינוניים וגדולים כאחד, על התובנות שלהם, חששותיהם והצעותיהם.

3. התכלית מאחורי התקנת התקנה האמורה ברורה היא – שמירה על בריאות הציבור, ואין צורך להרחיב ולהיעזר בדברי חכמים על חשיבותו של ערך זה. יחד עם זאת, סבורים אנו כי האמצעי בו השתמשה הממשלה כדי להגן על ערך זה, אינו הולם את צרכי החברה הערבית, בתקופה זו או בכלל; אינו מותאם לאופי חודש הרמדאן; ואינו מתחשב, כראוי, בהשלכות הכלכליות העצומות של מהלך זה על בתי העסק הערביים. ויוסבר.

4. כבר עתה נציין, כי ידוע לפורום הכלכלי הערבי, כי משרד ראש הממשלה ערך התייעצויות עם חלק מראשי הרשויות המקומיות הערביות, אנשי דת מוסלמים ועוד. אך להבנתנו, לא היה בין גורמים אלה אף גורם מומחה לכלכלה הייחודית של החברה הערבית במדינה. ודוק, החלטה על אמצעי ההגנה מהתפרצות הנגיף,

¹ הפורום הכלכלי הערבי הוא עמותה מחקרית בתחום הכלכלה וחברה הפעילה מזה שנים בקרב החברה העבית במדינה, שמטרתו קידום כלכלת האוכלוסייה הערבית בתחום המדינה, ביצוע מחקרים לגבי כלכלה ייחודית זו ולבכדי לחוות דעה מדעית לגבי חסמים שמונעים את התפתחותה והשתכללותה, יתרונותיה והחוזק שלה. הפורום הכלכלי הערבי מספק מטריה מקצועית ומחקרית לחוקרים, אנשי עסקים ויזמים ערבים, והוא פועל, בין היתר, לקידומן וחיזוקן של נשות העסקים והיזמות הערבית.

ומי כמוכם יודע, אינה החלטה ששיקוליה המנחים הם בריאותיים בלבד (גם אם הם בעלי משקל כבד בהם), אלא מערבים שיקולים מתחומים אחרים, כמו: כלכלה, תרבות, חוסן ציבורי וצרכים חיוניים אחרים.

5. כידוע, תקופת חודש הרמדאן היא תקופה שיש בה תנועת מסחר מוגברת בחברה הערבית וההכנסות בה מהוות נתח נכבד מאוד מהכנסות עסקים ערביים על פני שנת העסקים – פעילות מסחרית מוגברת זו, מתעצמת, דווקא, בשעות שהגבלה בהן הפעילות על-פי התקנות דנא, נוכח אופי החודש המיוחד ואורח החיים הייחודי שלו. לכן, **ההגבלות שבתקנות מהוות מכה כלכלית עצומה שאין כמותה והעניין מחייב חשיבה מחודשת ומושכלת יותר.**

6. למקרא הנחיות הממשלה המתפרסמות מעת לעת בנוגע למלחמה בנגיף הקורונה, אנו מזהים **מגמה של הטלת מגבלות המבוססת על אזורי תחלואה גבוהה והקלה בהגבלות על אזורים ששיעורי התחלואה בהם נמוכים יותר.** הוראות התקנות בנוגע להגבלה כללית, ללא כל אבחנה, על כלל החברה הערבית-מוסלמית, אינה תואמת מגמה זו, ולא הובהר מה הקריטריונים שהיא מבוססת עליהם. מנהג של איפה ואיפה עשוי להיות מוצדק אך הוא חייב להיות מנומק ומבוסס – ולא כך הוא הדבר בענייננו.

7. כיצד ניתן להצדיק הטלת מגבלות כה מחמירות על יישובים ערביים שלא התגלתה בהם תחלואה כלל או ששיעורי התחלואה בהם היא מינימלית ביותר(?)?. מה עוד, במקומות מסוימים, האמצעי הנבחר אף אינו משיג את המטרה – מניעת התקהלויות והפחתת מגע עם אנשים מחוץ לתא המשפחתי הגרעיני. לדוגמא: ישנם יישובים ערביים, שמספרם אינו מבוטל, הנמצאים בשכונות עם יישובים יהודיים אשר מגבלות חודש הרמדאן, מן הסתם, אינן חלות עליהם. היינו, האוכלוסייה הערבית במקומות אלה, תפנה לספק את צרכיה לחלופה הקלה של לפנות לחנויות הפעילות באזורים היהודיים הסמוכים, מה שייצר עומס באותם יישובים והגברת סיכויי מגע, חשיפה והדבקה. האמור נכון במיוחד נוכח העובדה שביום ראשון הקרוב – 25.4.2020, צפוי המשק הכללי לחזור לפעילות כמעט מלאה.

8. על מנת שלא נאריך יתר על המידה, נפנה עתה לפרט את הצעותינו:

8.1. לצרף לכל דיון ולכל ועדה ממשלתית הדנה בהגבלות, השלכות, אסטרטגיות ובניית תוכניות שיקום על רקע משבר הקורונה, נציגי ציבור ומומחים מהחברה הערבית – הן בתחום הכלכלה והן בתחומים רלוונטיים אחרים.

8.2. לזמן דיון, בהקדם האפשרי ולפני יום 3.5.2020, שידונו בו המגבלות או הנחיות הממשלה להמשך תקופת חודש הרמדאן לאחר המועד האמור. בדיון כאמור, חובה לצרף אנשי מקצוע מהתחומים השונים מהחברה הערבית, להבדיל מהתייעצויות לא ממצות עם אנשים שאינם, עם כל הכבוד, בעלי המומחיות המתאימה.

8.3. להיצמד, בטיפול במשבר בחברה הערבית, למדיניות הכללית שהממשלה אימצה בנוגע לכלל המדינה – תוך מתן מענה והתאמה לייחודיות ומאפייני החברה הערבית ותקופת חודש הרמדאן. בכל מקרה, לנמק ולהסביר את העקרונות המנחים מאחורי כל החלטת מדיניות שנוגעת להתמודדות עם הנגיף בחברה הערבית.

8.4. כפתרון מעשי – הפורום הכלכלי הערבי, לאחר התייעצויות פנימיות וחיצוניות שערך עם אנשי מקצוע רלוונטיים מהחברה הערבית, מציע:

8.4.1. ההגבלות שיוטלו על כל יישוב ערבי יותאמו וייבחנו בהיבט של היקף התחלואה באותו יישוב.

8.4.2. ביישובים בהם שיעורי תחלואה גבוהים, יותרו הוראות תקנה 5(ג) לתקנות בעינין; ביישובים בהם שיעורי התחלואה נמוכים, או אפסיים, יחולו המגבלות בחלות במשק הכללי – הצבת שומר בכניסה

לבתי עסק, חבישת מסכות, מדידת חום לכל מבקרי בית העסק באמצעות מד חום מרחוק, מספר מבקרים מקסימלי של 5 אנשים בתוך בית העסק, ויתר ההנחיות המקצועיות החלות.

.8.4.3